

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav románských studií

Posudek diplomové práce Tereza Niedermaierové

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Radka Mudrochová, Ph.D.

Oponentka: Mgr. Magdalena Kučerová, Ph.D.

Ústav románských studií FF UK

Název diplomové práce: *Slovotvorný proces tronkace a jeho prezentace a uchopení v učebnicích francouzštiny na úrovni B1*

Obsah a cíle práce

Autorka práce se zaměřila na vybranou oblast slovo tvorby s dvojitým cílem: zachytit tronkaci jako významný proces utváření nových slov v současné francouzštině a zároveň zhodnotit postavení tohoto fenoménu v didaktice francouzštiny jako cizího jazyka. Tento dvojitý cíl se promítá do struktury práce, která sestává z teoretické a praktické části. V první části autorka definuje tronkaci ve vztahu k dalším slovo tvorným procesům krácení jako je grafická abreviace, tvorba akronymů nebo zkratk (v užším slova smyslu). Dále se zabývá typologií tronkace podle způsobu krácení, zejména apokopou a aferezí, ale i podle místa krácení, slovních druhů nebo dalších kategorií jako jsou vlastní jména nebo anglicismy. Autorka zdůrazňuje, že narůstající přítomnost tohoto fenoménu v současném mluveném i psaném jazyce je důsledkem nutnosti hospodárného a rychlého vyjadřování v komunikaci spojené s moderními technologiemi. Další důvody vzniku tronkátů jako je potřeba kódování jazyka nebo citového zabarvení autorka zmiňuje spíše okrajově.

Druhá, praktická část práce, dokládá přítomnost tronkovaných jednotek v současném jazyce na základě rozboru učebnic francouzštiny úrovně B1 a dotazníkového šetření mezi žáky českých gymnázií. Autorka zjišťuje četnost a typ tronkovaného lexika ve výukových materiálech a jeho zastoupení v povědomí žáků. Dále se zabývá zdroji znalosti krácených slov u žáků a jejich schopností vytvářet tronkáty na základě indukce pravidel slovo tvorby.

Formální aspekty práce

Práce je psána jasným a čitelným jazykem, bez větších formálních nedostatků. Provedení grafických prvků je také velmi uspokojivé a přehledné. Drobné gramatické nebo pravopisné chyby se vyskytují převážně ve francouzsky psaných pasážích, jako jsou tabulky a grafy nebo závěrečné resumé (např. na str. 12 je věta *ne t'occupe pas de ça* chybně v infinitivní formě, v tabulce 1 a 2 je slovo *les mathématiques* uvedeno v jednotném čísle a mužském rodě, slovní spojení *sciences po* osciluje mezi jednotným a množným číslem apod.).

Za větší nedostatek práce považují její stylistické provedení, zejména v oblasti tematické progresy. V textu se velmi často redundantně opakují stejná slova (např. sloveso *definovat* je na str. 9 použito až čtyřikrát) nebo podobné formulace připomínající klíčové myšlenky, ve kterých však není znatelný rozvoj tématu. Z tohoto důvodu se zde setkáváme s častou formulací typu „*jak již bylo řečeno*“ (na straně 39 dokonce dvakrát v jednom odstavci)

dokládající tendenci autorky neustále se vracet k již řečenému. Na začátku praktické části tak například hned třikrát rychle po sobě uvádí charakteristiku učebnice *Édito B1* jako moderního výukového materiálu, který pracuje s autentickými dokumenty. Z hlediska plynulosti by bylo vhodné zjednodušit strukturu práce. Ta je členěna do mnoha vrstev (v některých částech až čtyři úrovně s rozsahově ne příliš velkými oddíly), jejichž uvedení vyžaduje navazování tématu připomenutím předešlé myšlenky, což způsobuje zmíněný problém nadměrného opakování. Na konci důležitých oddílů (zejména na konci teoretické části) naopak chybí shrnutí hlavních bodů a závěrů, které by práci dodalo více analytický charakter.

Hodnocení obsahu práce

Autorka prokázala velkou obeznámenost s tématem slovtvorby. První cíl, který si vytyčila, byl uspokojivě dosažen jak v první, teoretické části, ve které detailně zpracovává procesy vzniku tronkátů v návaznosti na současné odborné lingvistické studie, tak v praktické analýze výskytu krácených jednotek v učebnicích francouzštiny. K dosažení druhého cíle, který byl spíše didaktického rázu, by však bylo třeba hlubší znalosti a analýzy práce s lexikem v současné didaktice, jak na teoretické, tak praktické úrovni. Pokud by se autorka opravdu zaměřovala na uchopení slovtvorných procesů v rámci současné didaktiky, vhodné by bylo zmínit například posun od preskriptivní k deskriptivní práci s lexikem, reflexivní a interkulturní pojetí výuky cizího jazyka, stejně jako dopady těchto koncepčních změn na současnou pedagogickou praxi. Tato problematika je pochopitelně velmi rozsáhlá a vyžadovala by samostatné studium, volbu dvojího cíle práce proto považuji za nešťastnou. Její praktická část se totiž zaměřuje pouze na výskyt a typologii tronkovaných jednotek v učebnicích, kopíruje tedy strukturu teoretické části, didaktické uchopení tronkace však zmiňuje jen okrajově a popisně a nezohledňuje tak specifika slovtvorby v kontextu výuky cizího jazyka. Tento obecný nedostatek je patrný také v použité literatuře, ve které odborné didaktické práce zaměřené na výuku lexika zcela chybí.

Autorka vychází z předpokladu, že se sílící trend vzniku tronkátů v současné francouzštině odrazí v přítomnosti krácených slov ve výuce francouzštiny a povědomí žáků, což také studie potvrzuje, nicméně vzhledem k výběru učebnic podobného zaměření (komunikativní přístup), které využívají autentické dokumenty s cílem zprostředkovat současný jazyk, je tento závěr očekávatelný. Obecný posun výuky francouzštiny směrem k živému jazyku by však bylo třeba prokázat širším kontrastivním (a diachronním) studiem moderních učebnic francouzštiny, což volba studovaného materiálu neumožňuje. Zajímavé didaktické otázky, které autorka letmo nastiňuje, například zda chybějící explicitní zmínky o tronkaci považuje za didaktický nedostatek učebnic nebo zda nalezené množství tronkovaných slov opravdu odráží rychlý vývoj francouzštiny v oblasti slovtvorby, zůstávají bohužel bez odpovědi. Nejasný je také záměr dotazníkové části práce, ve které autorka zjišťuje schopnost žáků tvořit tronkovaná slova pomocí indukce a analogie (ne dedukce, kterou často mylně udává), přestože v teoretické části sama uvádí, že pravidla pro tvorbu tronkátů jsou poměrně komplexní a nesystematická. V tomto ohledu je zřejmé, že práce má spíše lingvistické zaměření a nebere v potaz specifický kontext výuky cizího jazyka, ve které je schopnost slovtvorby oslabena jazykovou nejistotou mluvčích. Ze stejného důvodu není ani analýza dat vždy uspokojivá. Například závěr, podle kterého chybovost v odvozování původních forem slov souvisí s používáním tronkátů, není průkazný. Původní formu tronkátu *actu* žáci pravděpodobně nedoplňovali ne proto, že znají pouze jeho zkrácený tvar, ale nejspíš proto, že slovo vůbec neznají, což vyplývá z předchozí části výzkumu.

Diplomovou práci Terezy Niedermaierové i přes zmíněné nedostatky doporučuji k obhajobě, neboť celkově splňuje předpoklady magisterské diplomové práce. Přestože práce nenaplnila všechny vytyčené cíle a zaměřovala se více na lingvistickou analýzu fenoménu tronkace na

úkor jeho didaktického zpracování, její poznatky jsou přínosné pro porozumění současných trendů ve vývoji jazyka.

Hodnocení: Velmi dobře

Datum: 2. června 2020

Podpis: Mgr. Magdalena Kučerová Ph.D.